

A MAGYAR HONVÉDSÉG FELSŐ SZINTŰ VEZETÉSÉNEK INFORMÁCIÓIGÉNYE ÉS AZ INFORMÁCIÓS RENDSZER FEJLESZTÉSÉNEK IRÁNYA

Mráz István vezérőrnagy
MH Vezetési Főcsoportfőnökség
vezetési főcsoportfőnök

BEVEZETÉS

A Magyar Honvédség vezetésének rendjét, *VEZETÉSI RENDSZERÉNEK STRUKTÚRÁJÁT, MŰKÖDÉSÉT, INFORMÁCIÓIGÉNYÉT ÉS FEJLESZTÉSÉNEK* szempontjait *SZÁMOS TÉNYEZŐ HATÁROZZA MEG*. Közülük a legidőszerűbbek és a legfontosabbak:

- hazánk NATO tagságával teljessé váltak azok a nagy horderejű változások, amelyek kialakították az 1990-es évek végének arculatát. *NEMZETKÖZI TÉREN* az új polgári demokráciák megerősödése, a NATO megújulása, szerepvállalásának módosulása, a balkáni béketeremtő és békefenntartó műveletek tapasztalatai, a Szövetség bővítése az újjászületett demokráciákkal és a katonai szervezetének strukturális reformja, azok a főbb tényezők, amelyek új megvilágításba helyezték a katonai vezetés elméleti és gyakorlati kérdéseit;
- *HAZAI VONATKOZÁSBAN* a rendszerváltás kiteljesedése, a demokratikus jogállamiság megerősödése, az ország honvédelmével és biztonság politikájával szembeni újszerű elvárások, valamint a Magyar Honvédség küldetésének, működési és finanszírozási viszonyainak újraértékelése jelenti a legnagyobb kihívást a vezetéssel szemben;
- nem elhanyagolható mozgatóerő napjaink *HADÜGYI FORRADALMA* sem, amely mindenekelőtt információs forradalomként jellemezhető. Ebből eredően a legközvetlenebb kapcsolatban van a katonai vezetéssel és a vezetés-támogatási rendszerekkel;

- a honvédség *BÉKE–FELADATRENDSZERÉNEK* súlyponteltolódása ugyancsak a vezetés megújításának irányába hat. Míg korábban az alaprendeltesre — a háborús feladatokra — történő felkészülésből fakadt a feladatrendszer, addig már napjainkban is, de a jövőben még inkább a békefenntartásban, a békefenntartásban, a katasztrófa-elhárításban való részvétel képezi a tevékenység súlyponti elemeit. E sajátos műveleti és igénybevételi formák a korábbiakhoz képest újszerű vezetési elveket és gyakorlatot igényelnek;
- a feladatrendszer változásai a haderő jelentős *STRUKTURÁLIS VÁLTOZÁSAIT* igénylik, melyek lényege: a korábbi tömeghadseregről történő átállás a kisebb, de rugalmasabban alkalmazható, képesség-orientált haderőre.

Mіндеzen strukturális változások eredményeként a Magyar Honvédségnél kialakulófélben vannak a *REAGÁLÓ* és a *FŐVÉDŐ* erők.

A *REAGÁLÓ ERŐK* kategóriájába — a NATO követelmények szerint — sokoldalúan felkészített és nagy mozgékonyaságú csapatok tartoznak. Jellemzőjük a magas fokú készenlét és bevetethők a Szövetség teljes működési területén. Demonstrálják a NATO elszántságát és erejét a válságok megelőzésére, időbeni kezelésére.

A reagáló erökhöz a viszonylag kisebb szervezetű azonnali reagáló erők és a nagyobb harcképességű gyorsreagálású erők tartoznak. A reagáló erők egyaránt rendelkeznek szárazföldi és légi komponenssel.

A *FŐVÉDŐ ERŐK* alkotják a haderő nagyobbik részét. Készenlétük kellően differenciált, összetételük, felszereltségük többoldalúan feladatorientált. A szárazföldi és a légi haderőnem csapatai alkalmazhatók válságkezelésre vagy kezdeti védelmi műveletek megvívására.

Mind a reagáló, mind a fővédő erők alkalmazásának meghatározó keretét a többnemzetiségű kötelék adja, melynek vezetésében összességében és a nemzeti komponensek vonatkozásában maradéktalan a szövetségi hadműveleti vezetési elvek érvényesítésének követelménye;

- a feladatrendszer és a szervezeti keretek változásai *ÚJSZERŰ ALKALMAZÁSI ELVEKEN* alapuló tevékenységi rendet igényelnek. Kultúraváltás zajlik a magyar haderőben mind harcászati, mind hadműveleti, mind pedig stratégiai szinten. Az új doktrinális alapelvek megfogalmazása ugyanúgy része ennek a kultúraváltásnak, mint a harc- és a harci kiszolgálói támogatás gyakorlatának kialakítása.

A fenti tényezők súlyából és minőségéből adódik, hogy azok igen jelentős változásokat tesznek szükségessé a haderő vezetésében. *MINŐSÉGILEG ÚJ VEZETÉSI* struktúrát igényelnek új működési renddel és új információs rendszerrel. Különösen határozott és sürgető a megújítás iránti igény a felső vezetés szintjén, ahol az átalakulással párhuzamosan megfogalmazódnak az egész haderő-korszerűsítés elvei és követelményei.

Az előadás a felső szintű vezetés korszerűsítésének néhány fontos és időszerű témáját tekinti át. Röviden jellemzi a vezetés információ-igényét, bemutatja az információs rendszer működésének jelenlegi helyzetét és vázolja a továbbfejlesztésének követelményeit.

A KATONAI FELSŐ VEZETÉS INFORMÁCIÓIGÉNYÉNEK JELLEMZŐI

Egy viszonylag *SZÉLES FELADATSÁVON* működő, sokoldalúan *ÖSSZETETT TEVÉKENYSÉGŰ ÉS KÖTÖTT MŰKÖDÉSŰ* szervezet — mint pl. a Honvéd Vezérkar — információigényét teljes terjedelmében és mélységében leírni teljesíthetetlen vállalkozás. Különösen az egyetlen rövid előadás keretében. Ennek megfelelően az előadás első része az információigény *LEGFONTOSABBNAK TARTOTT JELLEMZŐIT*, összefüggéseit foglalja össze.

A katonai felső vezetés információigénye (továbbiakban: információigény) többféle aspektusból vizsgálható. Közülük a *JOGSZABÁLYOKBAN* és *BELSŐ RENDELKEZÉSEKBEN* meghatározott *FUNKCIONÁLIS FELADATOK* végrehajtásához szükséges információbázis tekinthető elsődlegesnek. (Ezen túl beszélhetünk még időleges, eseti, szakterületi, kiegészítő stb. információigényről. Ezekre az előadás nem tér ki.)

Az információigénynek első megközelítésben két, viszonylagosan elkülöníthető forrása van. Úgy mint:

- a felső szintű vezetés — a HVK — *KÖRNYEZETE*. Ide tartozik, például a Szövetség katonai vezető szervei, bizottságai, az Országgyűlés, annak szakbizottságai, a Kormány, a Honvédelmi Minisztérium, más kormányzati és országos hatáskörű szervek, az alárendelt vezetési szervek, katonai szervezetek *KÜLSŐ IGÉNYEI*;
- a Honvéd Vezérkar szervezett tevékenysége, célirányos működése által generált *BELSŐ IGÉNYEK*.

Lényeges hangsúlyozni, hogy mindkét kategória szinte valamennyi összetevője és folyamata *KÉTIRÁNYÚ INFORMÁCIÓIGÉNYT* jelent. A felhasználók és a szolgáltatók kölcsönösen — egymással szemben — jelentkeznek információigénnyel és szolgáltatási kötelezettséggel.

Súlya és szerepe alapján a *KÜLSŐ INFORMÁCIÓIGÉNY A MEGHATÁROZÓ*. Ez az igény (és szolgáltatási kötelezettség) kapcsolódik közvetlenül a HVK rendeltetéséhez, funkcionális feladataihoz. A *BELSŐ INFORMÁCIÓIGÉNY* elsősorban a vezérkar munkájának koordinálásával, a vezérkari szervek közötti kölcsönös tájékoztatással és a belső informálódással kapcsolatosak.

Az információigény meghatározásához és leírásához a legfontosabb szempontot a *KATONAI VEZETÉS LEGALAPVETŐBB SAJÁTOSSÁGA* adja. Nevezetesen: a honvédség *EGYSZEMÉLYI FELELŐS VEZETÉS* alatt álló szervezet. A honvédséget a Magyar Honvédség parancsnoka vezeti, aki egy személyben ellátja a vezérkari főnöki feladatokat is. Prioritása van azoknak az igényeknek, amelyek a haderő törvényes működtetéséért, a jogszabályokban, határozatokban, utasításokban, illetőleg a Kormány és a honvédelmi miniszter által egyedileg megállapított feladatokért viselt parancsnoki, vezérkari főnöki (MHPK, VKF) felelősséghez és feladatokhoz kötődnek.

Az *MHPK, VKF* vezetői felelősségéhez, tevékenységéhez kötődő *INFORMÁCIÓIGÉNY* és az általa meghatározott információs kör mindenekelőtt:

- MH szintű, hadászati és összhaderőnemi jelleggel bír;
- összefogottan, a teljesség igényével jellemzi a haderő helyzetét, alkalmazhatóságát;
- bemutatja a honvédség felkészítésének, béketevékenységének helyzetét, folyamatait;
- megalapozza az egyszemélyi vezetői feladatkörét érintő kormányzati döntések előkészítését;
- támogatja az ország fegyveres védelemre történő felkészítésével összefüggő követelmények meghatározását, a honvédelemben résztvevő szervezetek feladatainak megállapítását;
- biztosítja a minősített időszakok vezetési rendjére vonatkozó döntések meghozatalát;
- reális alapot ad az alárendelt katonai szervezetekkel szembeni követelmények megfogalmazásához, feladataik meghatározásához, tevékenységük értékeléséhez;
- megalapozza a hatósági feladatokhoz kapcsolódó döntéshozatalt.

A fentiekből következtethető, hogy a HVKF vezetői információigénye igen *SZÉLESKÖRŰ* és *SOKOLDALÚ*, ugyanakkor szakszerűen *VÁLOGATOTT* és mesterien *ÖSSZEFOGOTT* információbázist jelöl. Teljesítése körültekintő, alapos és sokirányú információgyűjtő, elemző, értékelő tevékenységet követel a Honvéd Vezérkartól. Az igények kielégítésére kialakított információs rendszernek biztosítania kell a fenti követelmények mennyiségi és minőségi teljesítését.

Az MHPK, VKF információigénye kisebb részben általános, nagyjából egy *HELYZETHEZ, ESEMÉNYHEZ KÖTŐDIK*. Az időszerű vezetői döntések meghozatalához kötődő információk rendre egy-egy vezetési aktushoz vagy annak valamely fázisához kötődnek. Nem elhanyagolható ugyanakkor az állandó (folyamatos) jellegű igénye sem az általános tájékozódás és tájékoztatás céljából.

Az MHPK, VKF személyes vezetői tevékenysége — annak információ- szükséglete — lényegében a *HONVÉD VEZÉRKAR* szintjén is meghatározza az információ-

igényt. A vezérkari főnök információigényének döntő hányadát a HVK szervek által gyűjtött, értékelt, elemzett és összegzett információk elégítik ki.

LÉNYEGES SAJÁTOSSÁGA AZONBAN A VEZÉRKAR INFORMÁCIÓIGÉNYÉNEK, HOGY AZ A HONVÉDSÉG FŐ TEVÉKENYSÉGI TERÜLETEIHEZ KAPCSOLÓDVA SZAKÁGI TAGOZÓDÁSBAN JELENTKEZIK. A HVK RENDELTETÉSÉRE, FŐ FELADATAIRA ÉPÜLŐ SZERVEZETI TAGOZÓDÁSSAL ÖSSZHANGBAN A VEZÉRKARI INFORMÁCIÓIGÉNY SZAKTERÜLETEI ÉS AZOK FŐBB TARTALMI JEGYEI AZ ALÁBBIK:

- *HUMÁN SZAKTERÜLET.* Ide tartoznak a hadrafoghatóság fenntartásához, fejlesztéséhez szükséges létszámú és képzettségű személyi állomány biztosításával, a személyügyi, a kiegészítő, a humánszolgálati és a képzési feladatokkal kapcsolatos szakmai igények;
- felderítő szakterület a hadműveleti-harcászati felderítés tervezésével, szervezésével, irányításával, a felderítési adatok gyűjtésével, értékelésével, a katonai felső vezetés és a haderőnemi vezérkarok tájékoztatásával, kapcsolatos igényekkel;
- hadműveleti szakterületi információigények a haderő hadászati-hadműveleti szükségleteinek összhaderőnemi tervezésére, az alkalmazás, a készenlét fokozás, a felkészítés és kiképzés, a helyőrségi, a katonai rendészeti és őrzés-védelmi követelmények kidolgozására, tervezésére vonatkozóan;
- logisztikai szakterületi igény. Magába foglalja a honvédség logisztikai biztosításának tervezéséhez, szervezéséhez és irányításához, valamint az éves költségvetési tervezés koordinálásához szükséges adat- és információ szükségletet;
- a védelmi tervezési szakterületi igények az MH fejlesztésére, korszerűsítésére, a hadseregépítés és doktrínafejlesztés hosszú és középtávú célkitűzéseire, fő irányaira, követelményeire és feladataira vonatkozó felső szintű tervező munka koordinálása terén;
- vezetési szakterület. Információigénye a béke- és háborús általános vezetési és irányítási, az ellenőrzési, a híradó, az informatikai, az elektronikai hadviselési feladatok általános elveinek, követelményeinek, szabályozóinak felső szintű tervezéséhez, a kapcsolódó tevékenységek koordinálásához és szakmai irányításához kötődik.

A felsorolt területeken túl az *EGÉSZSÉGÜGYI*, a *MŰVELETI IRÁNYÍTÓ*, a *JOGI ÉS IGAZGATÁSI*, a *TÉRKÉPÉSZ*, a *METEOROLÓGIAI*, a *GAZDASÁGI ELLENŐRZÉS*, valamint a *SZÁRAZFÖLDI* és a *LÉGIERŐ* haderőnemi, és a *LOGISZTIKAI TÁMOGATÁSI* szakterületi igények teszik teljessé a felső szintű vezetés információigényét.

A szakterületi információigény szinte valamennyi területe tovább strukturálható a *VEZETÉS ÁLTALÁNOS FOLYAMATA* és annak *SAKASZAI (FÁZISAI)* szerint. Sajátos az információigénye a szervezeti (tevékenységi) *CÉLOK MEGHATÁROZÁSÁNAK*, a helyzetre és a környezetre vonatkozó adatok általános vagy célorientált *GYŰJTÉSÉNEK*, a

HELYZETMEGÍTÉLÉSNEK és a megoldási változatok kialakításának, a *VEZETŐI DÖNTÉSNEK* és az ahhoz kapcsolódó *TERVEZÉSNEK*, *SZERVEZÉSNEK*, az intézkedések kidolgozásának, a *TEVÉKENYSÉG KOORDINÁLÁSÁNAK ÉS ELLENŐRZÉSÉNEK* és a szükséges korrekciós *BEAVATKOZÁSNAK*.

ÖSSZESEGÉBEN az elmondottak megerősítik, hogy az MH felső vezetési szintjén igen széles és összetett információigény fogalmazódik meg. Ezt az igényt elsősorban az MHPK, VKF személyes vezetői tevékenysége, a Honvéd Vezérkar döntés-előkészítése határozza meg. Az igény minél teljesebb és pontosabb megfogalmazása lényeges eleme a vezetési rendszerre, az információs rendszerre és azok működésére vonatkozó követelmények megfogalmazásának, korszerűsítésük szempontjainak.

A FELSŐ SZINTŰ VEZETÉS JELENLEGI INFORMÁCIÓS RENDSZERÉNEK JELLEMZŐI

A felső szintű vezetés információigényét, az adatok gyűjtését, feldolgozását és terítését a HVK szintjén *SZÁMOS ADATFELDOLGOZÓ RENDSZER* szolgálja. Ezek a rendszerek egymástól viszonylagosan függetlenek, legtöbbjük egy-egy szakterület adatfeldolgozását végzi. Működési rendjük, minőségi jellemzőik (generációs paramétereik) a rendeltetésük és a kialakítók szándékán túl magukon viselik annak a korszaknak a jegyeit, amelyben keletkeztek. A több évtizedes „rendszer-Matuzsálemek” mellett nagy számban működnek a legutóbbi évek fejlesztései is.

A HVK információs rendszerei között meghatározó jelentőségű a *HONVÉD VEZÉRKAR INFORMÁCIÓS KAPCSOLATI RENDSZERE* (HVK IKR). A korábbi Rendszeres jelentések bázisán és működési tapasztalatain kialakított információs rendszer megfelel az *ÖSSZHADERŐNEMI, FELSŐ SZINTŰ, ÁLTALÁNOS VEZETŐI* rendszer-követelményeknek.

A HVK IKR a *TELJESSÉG IGÉNYÉVEL ÉS SZÁNDÉKÁVAL* tartalmazza és támogatja mindazon jelentéseket és tájékoztatókat (szolgáltatásokat), amelyek valamilyen rendszerességgel ismétlődnek (nem egyedi). Működési sávjába évente több mint 1000 információs szolgáltatás tartozik. Egy-egy szolgáltatásban átlagosan 8 vezetési szerv érintett, így évente közel 8500 jelentést, tájékoztatót támogat a rendszer.

Az információs szolgáltatások döntő hányada *KONKRÉT IDŐPONTHOZ KÖTVE CIKLIKUSAN* (hetente, havonta stb.) *ISMÉTLŐDIK*, kisebb hányaduk pedig valamilyen helyzet, esemény (pl. bevonulás, gyakorlat) bekövetkezéséhez kötődik.

Az IKR-ben együtt van jelen a *KORSZERŰBB, SZÁMÍTÁSTECHNIKAI ALAPÚ* és a *HAGYOMÁNYOS, MANUÁLIS* adatfeldolgozás. A szolgáltatások meghatározó hányada hagyományos, papíralapú munkát igényel, de viszonylag jelentős a számi-

tógépes folyamatok aránya (pl.: a rendszer egészének kialakítása, a kezelési-alkalmazási szempontok általánosítása, a szolgáltatások összeállítási és felépítési követelményeinek megadása a felhasználóknak, az aktív jelentési és tájékoztatósi táblázatok, űrlapok alkalmazása).

A HVK IKR felépítését és működését — annak ellenére, hogy a rendszer a rendeltetésének képes eleget tenni — több *GOND ÉS PROBLÉMA* jellemzi. Közülük a legjellemzőbbek:

— Problémák az *ADATGYŰJTÉS* területén:

- Az információs rendszerben *A FELHASZNÁLÓK ADATJOGOSULTSÁGA NINCS* maradéktalanul (szigorúan) szabályozva. A felhasználók nem kapnak tájékoztatást a számukra szükséges adatok mások által (más helyen) már megszervezett gyűjtéséről és feldolgozásáról.

(¹A vezérkarnál és a külső környezetéhez tartozó szervezeteknél egységes számítógépes hálózat még nem működik. A szabályozás elsődleges adathordozók segítségével — táblázatokkal, intézkedésekkel, szóbeli utasításokkal, parancsokkal, szokás alapján, de többnyire eseti jelleggel és hiányosan — megy végbe.

A vezetési szinten nincs olyan információ- vagy adatátadási lehetőség (kötelezettség), amely tájékoztatná a vezérkar állományát és a külső felhasználókat a rendelkezésre álló teljes adatkörről.

A gond nem csupán szabályozás vagy emberi magatartás kérdése. A probléma érdemi megoldásának jelenleg nincsenek meg az anyagi-technikai feltételei a Magyar Honvédségnél.)

- Nem problémamentes az *INFORMÁCIÓIGÉNY ÖSSZEANGOLÁSA* a vezérkar szintjén. Ennek következménye az estenkénti *PÁRHUZAMOS ADATGYŰJTÉS*, továbbítás és feldolgozás.

(A probléma csak egy széleskörű, célirányos felmérés és elemzés útján oldható meg a katonai vezetés korszerűsítésének részeként.

A honvédség jelenleg még nem rendelkezik az új szövetségi viszonyainak megfelelő, egységes fogalomtárral. Ebből eredendően a különböző szakterületek — pl. hadművelet, szervezés, pénzügy — eltérően értelmeznek, és más tartalommal használnak, pl. olyan alapvető fogalmakat, mint a meglévő létszám.

A probléma túlmutat a Honvéd Vezérkar hatáskörén: jelzi a hazai polgári szféra és a NATO katonai szövetség hasonló fogalomrendszereivel való harmonizáció igényét is.)

- Az információk és adatok szervenként elkülönült, (párhuzamos) gyűjtése *JELENTŐS TERHET RÓ AZ ADATSZOLGÁLTATÓKRA* és az egyébként is zsúfolt *ADATÁTVITELI CSATORNÁKRA*.

---

¹ (Zárójelben és dőlt betűvel): kiegészítése és magyarázata egy-egy röviden összefogott megállapításnak.

(A jelenlegi rendszerben az adatok gyűjtéséhez szükséges kommunikációs és informatikai csatornák bővítése vagy új adatcsatornák létrehozása tovább növeli a rendszer bonyolultságát. A szerteágazó, bonyolult kapcsolatok rendszerének áttekintése, felügyelete egyre több erőforrást és időt igényel, néhány területen már lehetetlen.

Az érintett vezetési szerveknek, törzseknek az adatok gyűjtését, értékelését és feldolgozását nagyjából annyi alkalommal kell végrehajtaniuk, ahány jelentésre a HVK IKR szerint elkötelezettek. A jelentések tartalom és jelentési időpont szerinti szinkronizálása — a reálidejűség biztosítása — viszonylag jelentős plusz feladatként terheli mind a rendszergazdát, mind pedig a felhasználókat.)

— AZ ADATFELDOLGOZÁS problémái:

- A jelenlegi vegyes (számítógépes és manuális) jellegű információs munka igen JELENTŐS EMBERI ERŐFORRÁST ÉS IDŐT KÖT LE. Az érdemi alkotó, elemző tevékenységhez szükséges kapacitás már alig biztosítható, a többféle kidolgozási változat (alternatíva) elkészítése pedig sokszor lehetetlenné válik.

(Az adatok feldolgozása a vezérkar különböző szerveinél sem egységes. Általános a manuális és számítógépes folyamatok párhuzamos futása. A bonyolult, nagyobb feldolgozást igénylő kidolgozások „számítógépesítése” folyamatosan bővül.

A komplex számítógépes hálózatok kialakítására az utóbbi évtizedben sem határozott vezetői igény, sem anyagi lehetőség nem volt. A vegyes adatfeldolgozás további feladatot is ró a vezetési szervekre, mivel más munkaszervezési követelményeket kell a manuális és más a számítógépes rendszereknek kielégíteniük.

A jelenlegi vegyes rendszerekben nem regisztrálható pontosan valamennyi adat érvényességi ideje. További probléma, ha ebből eredően egy adathalmazban eltérő aktualitású adatok találhatók.)

- A feldolgozási, valamint az adattovábbítási problémák miatt adatok viszonylag LASSAN JUTNAK EL A CÍMZETTEKHEZ. Emiatt aktualitásukból jelentősen veszítenek.
- A vegyes rendszereket általában jellemzi egy DOKUMENTÁLÁSI, ARCHIVÁLÁSI PROBLÉMA, ami az újbóli adathozzáférést és a feldolgozást nehezkesé teszi, gátolja a programok gazdaságos kihasználtságát.

(A papíralapú tárolás, de különösen a későbbi feldolgozás nehézkes, bonyolult, időigényes. A probléma gyökereihez tartozik, hogy az archiválás elveire és gyakorlatára a Magyar Honvédségben nem került egységes követelményrendszer kidolgozásra.)

— Problémák a SZÁMÍTÓGÉPES FELDOLGOZÁS területén:

- A jelenlegi információs rendszerek többsége *A HELYI ADATFELDOLGOZÁS* és szolgáltatási igények, kielégítésére épül. Nincsenek, vagy alig vannak figyelemmel más szervek igényeire, felhasználási lehetőségeire.
*(Különböző az adatok integritási foka, nem teljes az adatkör, nem szinkronizáltak az adatgyűjtési időpontok.
Az egyéni kezdeményezésekkel kialakított feladatmegoldások, programok, esetlegesen számítógépes hálózatok nem azonos adatokkal, nem azonos algoritmus alapján dolgoznak. A kidolgozások megrendelői a vezérkaron belül nem tudtak egyeztetni, mert eltérő az informatikai környezet, a számítógép és programbiztosítás [informatikai infrastruktúra], vagy a kidolgozók informatikai ismerete.)*
- A korszerű adatgyűjtési, adat-előkészítési rend több helyütt *NEM ILLESZKEDIK HAGYOMÁNYOS FELDOLGOZÁSHOZ.*
(A számítógépes feldolgozás csak néhány vezetési szervnél jelent korszerűsítést. A felhasználók egy részénél többé-kevésbé informatizált gondolkodás- és működési mód vonzatai mindazon járulékos igények, amelyek a felhasználók egy részénél jelentős többletterheket jelent el a manuális alapú adatgyűjtés és az adatrögzítés terén.)
- Az egyedi gépekre és egyedi igényekre épülő kidolgozások azt is eredményezték, hogy *A KÜLÖNBÖZŐ RENDSZEREK ILLESZTÉSE* a jelenlegi megoldások alapján gazdaságosan *KIVITELEZHETETLEN.*
(Igen nagy az önálló, nem központi előírások szerinti fejlesztések száma. Jelentős a nem központi ellátással beszerzett gépek, külön-külön fejlesztett programok aránya.)
- A jelenlegi rendszer nem teljesíti az *EGYSÉGES FOGALOMÉRTTELMEZÉS, az EGYSÉGES KÓDRENDSZER* és az *EGYSÉGES* (dokumentált és engedélyezett) *ADATKEZELÉSI MÓDSZEREK, PROGRAMOK* alkalmazásának követelményét.
*(A probléma kialakulásának oka többrejtű, bizonyos vonatkozásai túlmutatnak a honvédségi szféra határain. Az adatértelmezések, az azonosításra használt kódok többféle igényt kell, hogy kielégítsenek. Elsősorban ki kell elégíteniük a honvédségi igényeket, a polgári élettel közös területeken biztosítaniuk kell a csatlakozási felületeket. Figyelembe kell venniük a szövetségi rendszer kapcsolódó felületeit is.
A polgári élettel való csatlakozási területeként megemlíthetők a térképészeti, a meteorológiai, az államigazgatási, a távközlési és informatikai, a repülési vagy egyéb közlekedési kódrendszerek, adatok.
A szövetségi rendszerhez való tartozásból szintén adódik az egységes fogalom-értelmezés követelménye a már említett területeken, és kiegészül a vezetési, jelentési táblákban, szabványosított közleményekben, fegyverazonosító kódokban, irányítási, vezetési rendszerekben, szimulációs*

rendszerekben használt fogalmakkal és kódrendszerekkel. A nagyszámú követelmény kielégítése sokirányú előkészítést, körültekintő megvalósítást, ebből eredően hosszabb időt igényel.

A saját erőből kialakított, valamint a külföldi hadseregektől átvett, illetve a polgári életből vásárolt, vagy készített programok természetesen nem, lehetnek szinkronban.)

- Az alkalmazott számítógépes rendszerek többsége csak a *BÉKEKÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTTI* feladat-megoldásra alkalmas. Technikailag jelentős részük elavult és a minősített viszonyok közötti vezetéshez — rendszerben — nem tud kielégítő minőségben és megbízhatósággal adatokat biztosítani.

(A rendszerek kialakítása során a békevezetés gépesítése prioritást kapott, a minősített időszaki feladatok támogatása rendre háttérbe került.

További tényezők: a vezetés rendjének gyors és gyakori változása a honvédség átalakításai folyamán; az alapfeladatban jelentkező arányeltolódások; az alaprendeltetésre és az újszerű feladatokra — pl. a nemzetközi katonai szerepvállalásra — történő felkészülés háttérbe szorulása.

Nem kerültek meghatározásra a szigorúbb követelmények kielégítését biztosító katonai (tábori) kivitelű számítógépekkel szembeni követelmények.

A Magyar Honvédség számítógépparkja összességében elavult, katonai kivitelű PC gépeink gyakorlatilag nincsenek.)

- A programok szétagolt fejlesztései, átdolgozásai azt eredményezték, hogy a *KÖZPONTI*, egységes alapokon nyugvó módosítások, fejlesztések, *KARBANTARTÁSOK* nem vagy alig végrehajthatók. Munkálatai jelentős erőkapacitást vonnak el az egységes fejlesztéstől, kidolgozástól.

(A fejlesztések szétagoltsága, a számítógépes konfigurációk sokrétűsége komoly akadálya a tipizálásnak. Sem a központi kidolgozó intézet, sem a vezérkar informatikai szakállománya nem képes a programok folyamatos karbantartására.

A programok felhasználhatósági ciklusideje jelentősen rövidebb az elvárhatónál, a felhasználók vagy visszatérnek hagyományos feldolgozási formára, vagy újabb kidolgozásokat igényelnek.)

ÖSSZESEGÉBEN: a HVK információs rendszerei a feladatok végrehajtását hatékonyan segítik. Beépültek a munkarendbe, alkalmazásuk fontos szerepet játszik a vezérkar kultúraváltásában, a korszerű adatfeldolgozás alapjainak kialakításában.

Ugyanakkor az is megállapítható, hogy a felső szintű vezetés jelenlegi adatfeldolgozó rendszerének hatékony működését jelentős és több összetevős problémák akadályozzák. A HVK információigényét csak kompromisszumokkal képesek teljesíteni, elmaradnak a felhasználók növekvő igényétől.

A FELSŐ SZINTŰ VEZETÉS INFORMÁCIÓS RENDSZERÉNEK FEJLESZTÉSI IRÁNYA, KÖVETELMÉNYEI

A HVK információigényének minél teljesebb kielégítése, a jövőben hosszabb távon is korszerű információs rendszer létrehozására már napjainkban sürgető feladat. Megoldásához az előadás előző részei alapján megfogalmazhatók azok az *ÁLTALÁNOS (VEZETŐI) KÖVETELMÉNYEK*, amelyek meghatározzák a struktúráját, a külső kapcsolatait és működési rendjét. Ezek:

- A kialakításra kerülő rendszernek a *FELSŐ VEZETÉSI SZINT IGÉNYEIRE* kell épülnie, figyelemmel a *DÖNTÉSI ÉS ADATFELDOLGOZÓI SZINT ÖSSZHANGJÁRA*.
(*E területre is igaz a megállapítás: a rendszerek mindenekelőtt azon a területen biztosítják optimálisan szolgáltatásaikat, amelyre kialakításra kerülnek. Ha egységes Magyar Honvédségi rendszer kerül kiépítésre, akkor is figyelembe kell venni, hogy a felső vezetési szintnek behatárolható, viszonylagosan önálló információs alrendszerrel kell rendelkeznie.*)
- Az információs (adatfeldolgozó) rendszernek *MINDEN* olyan *INFORMÁCIÓT*, feldolgozási eljárást, tárolási, archiválási lehetőséget biztosítani kell, amelyet ezen a szinten meghozandó *VEZETŐI DÖNTÉSEK IGÉNYELNEK*.
- A közös feladat-végrehajtás érdekében a rendszer minden tekintetben legyen képes *EGYÜTTMŰKÖDNI A SZÖVETSÉG* és az érintett szövetségi tagállamok hasonló rendeltetésű szervezeteinek *ADATFELDOLGOZÓ RENDSZEREIVEL*.
(*A NATO csatlakozásunk egyik fő követelménye a vezetési rendszerek együttműködési képessége. E követelmény kiemelten érvényes a felső vezetési együttműködési területeire.*)
- A NATO hadseregeiben — így a magyar haderőben is — alapvető fontosságú a *RENDSZEREK BIZTONSÁGA*. A kialakításra kerülő adatfeldolgozó rendszernek ezeket a követelményeket teljesítenie kell.
(*A NATO tagországok hadseregeivel való együttműködés alapfeltétele, hogy a Magyar Honvédségnél a NATO titokvédelmi előírások teljesüljenek. A teljes körű, zárt, folyamatos, és kockázattal arányos védelem biztosítani tudja az adatfeldolgozó rendszerek biztonságának egyenszilárdságát.*)
- Biztosított legyen a szövetséges vagy együttműködő erőkhöz a *KÖZVETLEN ADATCSATLAKOZÁSI LEHETŐSÉG*. A rendszerben lehetőleg ne legyen szükség átalakító (konvertáló) programokra.

(Ez feltételezi az egységes fogalmak használatát, az egységes fogalomtár, eljárási algoritmusok meglétét és funkcionálását.)

- A rendszer legyen képes *TÉRINFORMATIKAI KEZELŐRENDSZEREK* fogadására, működtetésére, kapcsolódni tudjon a Magyar Köztársaság és a NATO térinformatikai rendszereihez.
(A Magyar Honvédség már ma is rendelkezik geodéziai adatbázissal, topográfiai térképeink egy részének digitális változatával, rendelkezünk digitális domborzatmodellekkel, és rendelkezésre áll a további munka alapját képező topográfiai térképek szabványa.)
- A rendszer adatbázisában kapjanak helyet a *BÉKE- ÉS A MINŐSÍTETT IDŐSZAKOK* körülményei közötti vezetés feladatainak megoldásához szükséges adatok. A helyzettől és a vezetői követelményektől függően ezek köre rugalmasan bővíthető legyen. A rendszernek az *ESZKÖZBÁZISA VONATKOZÁSÁBAN* is működőképesnek kell lennie mind a béke-, mind pedig a minősített időszakokban.
(A minősített időszakokhoz kötődő működés követelménye a Magyar Honvédség alaprendeltetéséből következik.)
- A rendszert úgy kell kiépíteni, hogy kellő rugalmassággal *ILLESZKEDJEN AZ ADOTT SZERVEZETI STRUKTÚRÁBA*, a vezetési struktúra módosításakor lehetőleg ne, vagy minél kevésbé kelljen újraépíteni.
(Fontos követelmény, hogy a szervezeti struktúra és az adatfeldolgozó rendszer illeszkedjenek egymáshoz, az adatfeldolgozó rendszer pontosan kezelni tudja a szervezeti struktúra rendszerének felépítését.)
- A rendszer tudjon *CSATLAKOZNI AZ MH ELEKTRONIKUS ÜGYIRATTOVÁBBÍTÁST, TÁROLÁST, KEZELÉST BIZTOSÍTÓ ÜGYVITELI TÁMOGATÓ RENDSZERÉHEZ*.
(A Magyar Honvédség informatikai fejlesztésének elgondolásában — a viszonylagos egyszerűsége és a kész rendszerek alkalmazhatósága miatt — első helyen áll az elektronikus levelezőrendszer kialakítása.)
- A rendszer működéséhez szükséges *BIZONYLATOK* legyenek *EGYÉRTELMŰEK, EGYSZERŰEK*, biztosítsák a számítógépes feldolgozás és ellenőrzés feltételeit.
(Az elsődleges adathordozók szerepe ugyan csökkenni látszik, ennek ellenére a rendszernek hosszabb távon is képesnek kell lennie ezek készítésére, kezelésére.)
- *AZ ALAPADATOK OTT KERÜLJENEK A RENDSZERBE, AHOL KELETKEZNEK*.
(A számítógépes hálózati rendszeren az adatbevitel fizikailag bárhol lehetséges; az adat mindig ott a legpontosabb, ahol az keletkezik; az adatok a keletkezési helyen javíthatók vagy pontosíthatók leggyorsabban.)
- A rendszernek a jelenleg belátható ideig biztosítania kell *A VEZETÉS HAGYOMÁNYOS* (alacsonyabb szintű adat-feldolgozási vagy manuális)

ESZKÖZÖKKEL VALÓ FOLYTATÁSÁHOZ szükséges induló adatokat és információkat is.

- A rendszer összetétele, kiépítésének lépcsőzése messzemenően legyen tekintettel a *MAGYAR HONVÉDSÉG REÁLIS FINANSZÍROZÁSI LEHETŐSÉGEIRE*.
- A rendszer szolgáltatásai, a rendszer lekérdezési lehetőségei, a beépített jelzések, figyelmeztetések *SZIGORÚAN JOGOSULTSÁGI ALAPON LEGYENEK FELÉPÍTVE*.

(Követelmény a rendszerrel szemben, hogy személyi kódok alapján azonosítást tudjon kezelni. Ennek kettős funkciója is van. Első, hogy a meghatározott személyhez, beosztáshoz kötött szolgáltatások, figyelmeztetések a címzett részére biztosítottak legyenek. A másik, hogy a rendszerben történő naplózások által az események követhetők, visszakereshetők legyenek. Az automatikus figyelmeztetések, jelzések megléte a rendszer objektivitását biztosítja.)

- Kommunikációs jellegű rendszer-követelmény, hogy a Magyar Honvédségben áramló információk egységes továbbítási rendjébe történő illesztéssel *NE IDÉZZEN ELŐ PÁRHUZAMOS ADATÁRAMLÁST*.

(Ha a párhuzamosságot meg tudjuk szüntetni, csökken a HVK és az érintett vezetési szervek adat-feldolgozási munkája, a katonai szervezetek jelentési kötelezettsége. Nő viszont az adatok hitelessége, mert egy adatnak csak egy értéke van forgalomban.)

- Külön igényként jelenik meg a NATO szervektől, hazai vonatkozásban pedig a határőrségtől, a rendvédelmi szervektől, valamint a polgári szervektől beérkezett *KÜLSŐ INFORMÁCIÓK ÁTVÉTELÉNEK, FELDOLGOZÁSÁNAK KÖVETELMÉNYE*.

(A követelménynek az is része, hogy ezen szervek részére az elsődlegesen a HVK rendszerében keletkező adatok — jogosultság mértékében — átadhatók legyenek. Itt azok az adatok is szerepelnek, mint átvételre tervezett adatok, amelyek a honvédségnél eddig nem voltak tárolva, ezért itt nemzetközi és tárcaközi pontosítások is szükségesek a kidolgozás folyamán.)

- Az adatfeldolgozás egyik alapfeltétele, hogy a rendszerben tárolt *ADATOK* titok- és informatikai *VÉDELME*, a tárolás, a feldolgozás, valamint a kommunikáció területén a *RENDSZERT ELHAGYVA IS MEGOLDOTT LEGYEN*.

(Ez a biztonsági követelmény várhatóan a közeljövőben kielégítést nyer, mert az informatikai fejlesztés egyik fő szempontját jelenti mind polgári, mind katonai területen. A rendszerépítés alapfeltétele lesz az adatbiztonság megléte. A témában a NATO országoktól is jelentős tapasztalatátadásra, valamint konkrét segítségre számolhatunk.)

- A technikai rendszerek akkor tudnak optimálisan együtt dolgozni, ha hálózati eszközök és megoldások, a számítógépes adatfeldolgozó rendszerek tech-

nikai (hardver) és program (szoftver) háttere a *HONVÉDSÉG TELJES RENDSZERÉBEN EGYSÉGES ALAPOKON NYUGSZIK.*
(Ez a követelmény igaz a felső szintű adatfeldolgozó rendszerek belső és külső kapcsolataira egyaránt.)

BEFEJEZÉS

A Magyar Honvédség felső szintű vezetésének informáltsága az egész haderő helyzetének és működésének egyik meghatározó tényezője. A HVK információs rendszere működő- és funkcionáló-képes, ha kompromisszumokkal is, de biztosítja a felső vezetés információval történő ellátását. Az információs rendszer felépítése és működése már napjainkban is elmarad a vezetés reális szükségleteitől, a HVK külső környezete részéről jelentkező igényektől és az elérhető műszaki színvonaltól, korszerűsítése sürgető jellegű. A rendszer korszerűsítésének elvei, fő irányai, követelményei és szempontjai nagyjából megfogalmazhatók, az érdemi munka azonban sokirányú előkészítést igényel.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] Dr. GORZA Jenő mk. ezredes: Elgondolás a Magyar Honvédség informatikai fejlesztésére. Új Honvédségi Szemle 1999/7. füzet
- [2] SZŰCS Gáspár mk. ezredes: PhD értekezés a katonai vezetés harcászati szintje információfeldolgozásának korszerűsítésére. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Budapest 1999
- [3] 2218/1997. (VII.24.) kormányhatározat a Magyar Honvédség irányításáról és felső szintű vezetésének rendjéről
- [4] 62/1997. MHPK, VKF intézkedés a Magyar Honvédség Információs Kapcsolati Rendszer kidolgozására
- [5] 15/2000. MHPK, VKF intézkedés a Magyar Honvédség Honvéd Vezérkar Információs Kapcsolati rendszer kiadására
- [6] A Honvédelmi Minisztérium információs kapcsolati rendszere. Nyt. szám: 556 337/1996 HM